

Zmarł po drugim ataku serca 31 lipca 1967 r., szczerze opłakiwany przez swych parafian.

Kraków

KS. JAN KUŚ

SPRAWOZDANIA

Ks. Andrzej Rojewski

SPRAWOZDANIE Z XXIV SPOTKANIA NAUKOWEGO WYKŁADOWCÓW LITURGIKI W POLSCE. Katowice 12—13 września 1988 r.

Tegoroczne spotkanie naukowe wykładowców liturgiki w uczelniach teologicznych w Polsce poświęcono tematowi *Ars celebrandi*. Odbłyło się ono w gościnnym Śląskim Seminarium Duchownym w Katowicach. Udział wzięli liturgiści — pracownicy naukowci KUL, ATK, PAT oraz wykładowcy diecezjalnych i zakonnych seminariów duchownych w Polsce w łącznej liczbie 44 osób. Byli oni gośćmi Biskupa Katowickiego, który swą liturgiczną formację zdobywał pod kierunkiem ks. prof. Wacława Schenka. Ksiądz Biskup odwiedzając w dniach zjazdu księży diecezji katowickiej pracujących na placówkach misyjnych w Afryce, przesłał na ręce księdza biskupa Tadeusza Rybaka list tłumaczący nieobecność i zawarł w nim życzenia owocnych obrad.

Otwierając spotkanie przewodniczący sekcji ks. doc. dr hab. Bogusław Nadolski zauważył, że „ars celebrandi” to nie tylko estetyka celebracji, lecz przede wszystkim sięgnięcie w głąb prawdy przepelnionej miłością.

Pierwszej części obrad przewodniczył ksiądz biskup Tadeusz Rybak odpowiadając słowami wdzięczności na list Biskupa Katowic. Następnie zaznaczył, że spotkanie liturgistów rozpoczyna się w uroczystość Matki Bożej Piekarskiej, Patronki diecezji goszczącej zebranych księży profesorów. Jej orędownictwa i opieki wzywano słowami modlitwy tak dla diecezji katowickiej, jak i wszystkiego co ją stanowi.

Po zagajeniu i otwarciu obrad zebrani wysłuchali referatu ks. doc. dra hab. Bogusława Nadolskiego *Liturgia jako proces komunikacji*. Referent zwrócił w nim uwagę na system komunikacji w liturgii, przez który jej uczestnik partycypuje nie tylko w samym wydarzeniu przekazu, ale będąc w związku z Bogiem podejmuje Jego sposób oddziaływania i kontaktu z ludźmi. Komunikacja jest wydarzeniem, które w liturgii Kościoła obejmuje trzy elementy: treść, komunikujących ją oraz przyjmujących przekaz. Aby komunikacja przebiegała w sposób właściwy, treść winna być bardzo konkretna, apel zrozumiały, a ich przyjęcie wyrażone w sposób adekwatny do treści. Stąd też autentyczna liturgia ma miejsce tam, gdzie istnieje pełne zawierzenie Bogu i miłość.

Liturgia, co podniesiono w dyskusji, jest anamnezą komunikacji Boga człowiekowi i odpowiedzią człowieka polegającą na przekazywaniu Bogu prawa do dysponowania ludzką osobą. Sprawowanie zaś liturgii jest umacnianiem wiary powstającej na drodze słuchania („fides ex auditu”) elementem wizualnym („fides ex visu”). Bowiem nie tylko słowo, ale również i symbol oraz znak przyczyniają się do doświadczenia i przyjęcia zbawczej treści uobecnionej w świętych czynnościach liturgicznych.

Do słowa jako istotnego elementu komunikacji w zbawczym planie Boga nawiązywała prelekcja p. Wiesława Komasy, aktora z Poznania, który w wystąpieniu zatytułowanym *Rytm wspólnoty* ukazał problem Kościoła jako społeczności, w której dokonuje się zwycięstwo nad zniewoleniem człowieka. Słuchanie i przyjmowanie słowa Bożego

jest bowiem rodzeniem wolnej osobowości ludzkiej. Wolnej, gdyż podległej jedynie Bogu, który stoi za wypowiedzianym słowie w społeczności Kościoła i przez tę społeczność.

Zgromadzenie przyjmujących słowo Boże jest podmiotem celebracji liturgicznej. Sama zaś liturgia jest „*actio Christi et Ecclesiae*”. Zgromadzenie liturgiczne jest podmiotem i uprzywilejowanym miejscem celebracji. Zasady te przypomniał ks. dr Czesław Krakowiak w referacie zatytułowanym *Zgromadzenie liturgiczne jako podmiot celebracji*.

Z kolei ks. doc. dr hab. Stanisław Czerwik rozwinął temat *Prezbiter przewodniczący liturgii sakramentem Chrystusa, Ducha Świętego i Kościoła*. Rektor Seminarium w Kielcach skoncentrował swą wypowiedź na trzech kluczowych momentach zagadnienia: — celebrians sakramentem Chrystusa Głowy i Kapłana, — pneumatologiczny wymiar posługi kapłana, — eklezjalny wymiar posługi celebransa.

Podkreślił także, że kapłaństwa sakramentalnego nie można rozpatrywać jedynie w aspekcie „*potestas consecrandi*”. Funkcją celebransa jest zwoływanie i gromadzenie wiernych w Kościół. Zwołującym jest zawsze Bóg, który wybranym przez siebie ludziom daje łaskę bycia Jego narzędziem w kontynuacji dzieła zbawienia. Uprzywilejowanym miejscem zwoływania i budowania Kościoła jest Eucharystia.

W dyskusji podjęto problem działania kapłana „*in persona Ecclesiae*” oraz „*in persona Christi*”.

Kolejne trzy referaty: ks. Stanisława Lecha, ks. dra Andrzeja Rojewskiego i ks. dra Helmuta Sobeczko ukazywały praktyczną stronę omówionych wyżej teologicznych aspektów celebracji eucharystycznej. Pierwszy prelegent omawiając *Przestrzeń celebracji liturgicznej* wskazał na zgromadzony Kościół jako manifestację Boga obecnego w czasie i przestrzeni. Przestrzeni Bożego dzieła zbawczego jest stworzony świat, każde miejsce, w którym dokonuje się spotkanie Boga z człowiekiem. Świątynia, jako przestrzeń celebracji, ujmuje w materialne ramy liturgię wspólnoty. Budynek kościoła jest zwornikiem doczesności z wiecznością. Wszystko w nim winno służyć zaistnieniu i spełnieniu spotkania z Bogiem.

Ks. dr Rojewski rozważając *Postawy i gesty celebransa w eucharystycznym zgromadzeniu liturgicznym* wskazał w pierwszej części wystąpienia na profetyczny wymiar znaku. Znak jest bowiem zawsze znakiem „czegoś”, oraz „kogoś dla kogoś”. Dla jego wykonania potrzebny jest m.in. niczym nie zakłócony czas, odpowiedni klimat ułatwiający jego odczytanie i przyjęcie przekazywanej w znaku treści itp. Gesty i znaki liturgiczne są „widzialnym słowem” świętej czynności. Dlatego też podlegają adaptacji mającej na celu pełniejszą komunikację zbawczej treści konkretnie zgromadzonym wiernym. Kwestie z tym związane stanowiły przedmiot drugiej części referatu.

W trzecim wystąpieniu rozwijającym problem działań podmiotu sprawującego liturgię ks. dr Sobeczko mówił nt. *Postawy wewnętrzne i zewnętrzne wiernych*. Nie należy mówić o dualizmie postaw, gdyż zawsze działa cały człowiek. Zajmowane przezeń postawy obrazują zachodzące w jego wnętrzu procesy. W oparciu o OWMR 62 autor ukazał postawę słuchających i odpowiadających, podkreślając że dla dania odpowiedzi słuchacz musi wiedzieć kto i co do niego mówi. Słowo Boże jest pokarmem ducha zakładającym i umacniającym wiarę. Tenże sam Chrystus jest podmiotem słowa i Eucharystii. Płynię stąd konieczność zajęcia w liturgii postawy obdarowanego i przyjmującego dar uczestnika oraz postawa dziękczynienia i wspólnego składania ofiary.

Te wewnętrzne postawy uczestników Misterium Eucharystii konkretyzują się w zewnętrznych gestach zgromadzenia (OWMR 20).

W ramach dyskusji nad powyższymi przedłożeńiami mówiono o domu Bożym, przez które to pojęcie Pismo św. rozumie Chrystusa, wspólnotę wierzących oraz każdego chrześcijanina. Ów dom Boży gromadzi się w budynku wzniesionym także dla sprawowania i przechowywania Eucharystii. Podnoszono również szereg konkretnych kwestii, jak np. konieczność druku w Polsce ewangeliarza, funkcjonalnej edycji mszału oltarowego itp.

Pracowitą i twórczą atmosferę sesji tworzyli nie tylko prelegenci i podjęta przez nich tematyka, lecz również i przewodniczący obradom, a zatem wspomniany na początku

przewodniczący Komisji Liturgicznej Episkopatu ks. biskup Tadeusz Rybak, oraz: ks. dr Wł. Nowak (Olsztyn), ks. dr Marek Adaszek (Wrocław) i w ostatniej części spotkania ks. doc. dr hab. Bogusław Nadolski.

Ostatnia część zjazdu poświęcona była zagadnieniom metodycznym a zatem ćwiczeniom i seminariom z liturgiki, tak w uniwersyteckich jak i diecezjalnych oraz zakonnych zakładach naukowych. Zagadnienia te omówił ks. doc. dr hab. Jerzy Kopeć, wiceprzewodniczący Sekcji. Zwrócił on także uwagę słuchaczy na częściowo już podjęte i opracowywane przez Instytut Liturgiczny KUL bloki tematyczne, do których należą m.in: zwyczaje i obrzędy roku kościelnego, życie liturgiczne w diecezjach, kult NMP i Świętych Pańskich itp.

Uwagę uczestników skupił również projekt aktualnie opracowanego „ratio studiorum” w seminariach.

Podczas przerw między sesjami, na specjalnym spotkaniu roboczym, wysunięto propozycje tematów, które zostaną podjęte na sekcji liturgicznej w trakcie obrad przyszłorocznego Kongresu Teologów organizowanego pod protektoratem Kardynała arcybiskupa Krakowa. Postulowano zatem zagadnienie epiklezy w liturgii Kościoła Wschodniego, triodionu postnego oraz pogrzebu. Dwa tematy sformułowano bardziej precyzyjnie, a mianowicie: *Chrzczelna formacja inicjacyjna unitów w XVII i XVIII wieku w świetle ksiąg metrykalnych, trebników i teologii pastoralnej oraz Bogurodzica Dziewica w boskiej liturgii i kulcie maryjnej ikony bizantyjskiej*.

Komunikaty przewodniczącego Liturgicznej Komisji Episkopatu dotyczyły potrzeby zaznajomienia duchowieństwa z dokumentami Kongregacji d/s Kultu o odwołaniu eksperymentów liturgicznych we Mszy św., celebracjami niedzielnymi w braku kapłana oraz o liturgii eucharystycznej w niedzielę w obecności kapłana (zob. „Notitiae” 24: 1988, nr6, s. 362—392). Przekłady polskie zamieściło Pismo Okólne Episkopatu.

Ksiądz Biskup zakomunikował również o dodruku I. tomu *Liturgii Godzin*. Uwzględniono w nim zmiany występując w drugiej edycji *Liturgia Horarum*. Postępują prace nad polską edycją benedykcyjonału. Przygotowywane jest „pro memoria” w sprawie welonu kielichowego i puryfikacji.

Kończąc XXIV spotkanie liturgistów ks. Bogusław Nadolski poinformował o kończącej się w przyszłym roku kadencji obecnego Zarządu Sekcji. Serdeczne słowa podziękowania skierował pod adresem Biskupa katowickiego i ks. Stefana Cichego, rektora Seminarium Śląskiego, za gościnę i trud organizacji spotkania. Przyszły rok, w którym odbędzie się Kongres Teologów, będzie jednocześnie jubileuszowym, bo 25 sympozjum Sekcji Liturgicznej.

Płock

KS. ANDRZEJ ROJEWSKI